

Bewaar het Pand

Uitgave tot bevordering van de handhaving der oude Gereformeerde beginselen

MEDITATIE

De kleine verlating en de grote ontferming

'Voor een klein ogenblik heb ik u verlaten, maar met grote ontferming zal ik u vergaderen; in een kleine toorn heb ik Mijn aangezicht van u een ogenblik verborgen, maar met eeuwige goedertierenheid zal ik Mij uwer ontfermen, zegt de Heere Uw verlosser'

Jesaja 54:7 en 8

Ik weet niet hoe het u vergaat; Maar je kunt soms zo eenzaam zijn.

Eenzaam in je gezin, in de maatschappij. Zo'n eenzaamheid was er ook bij de Israëlieten die in ballingschap terecht waren gekomen, althans bij sommigen. Ze waren vreemdelingen in een vreemd land. Maar dat was het allerergste nog niet.

Het ergste was dat ze God kwijt waren. De Heere had hen verlaten. Dat was hun eigenlijke, hun diepste ellende! Die verlating door God was niet als een soort noodlot over hen gekomen. Ze hadden het zelf verdiend, Want zij hadden God verlaten dagen zonder getal.

En elke dag weer had God hen teruggeroepen. Bekeert u tot Mij en leeft! Maar ze gingen door, tegen beter weten in! Raakt dat ook ons leven niet en raakt dat ook onze tijd niet. Overall waar je komt is er haast wel een klagen over eenzaamheid, verlatenheid. Maar wordt de wortel daarvan nog wel gezien? Wordt er nog pijn gevoeld over die grote verlatenheid dat we God kwijt zijn?

Komen we ermee aan de grond dat wij Hem verlaten hebben en dat Hij daarom ons verlaten moet?

Het zou zo'n heilzaam medicijn zijn als we daarmee voor de Heere neervielen. Neen, dat is niet gemakkelijk. Daar hebben we alles van onszelf in tegen. Want we willen geen schuldige voor God worden en erkennen dat we verdiend hebben dat de Heere ons voor altijd zou verlaten. Maar toch is het zo nodig. Want de Heere wil juist op verlaters van Hem neer zien. Zij

zijn met hun zuchten en hun zorgen niet verborgen, daar Hij alles ziet en weet. Dat laat Hij zien in deze woorden. Daar zegt Hij tot mensen die in de ballingschap aan de grond zitten. Ik heb u wel verlaten, maar het is maar voor een klein ogenblik, want ik zal u vergaderen met grote ontferming. Hoe dik de nacht dan ook was toen God hen verlaten had, ja als de Heere zo gaat spreken, dan wordt zelfs de grote verlatenheid een kleine verlating, dan valt ook de duisternis nog mee! Dan is er ook verwondering dat God nog zo goed is. Neen, dan is God niet goed omdat ik zo goed ben of omdat ik het verdiend heb. Het is alleen maar de onbegrijpelijke en onverdiende liefde van Hem. Onze tekst noemt dat grote ontfermingen en eeuwige goedertierenheid. Wie zal uitspreken wat dat is?

Die eeuwige goedertierenheid is niet te peilen. Ik denk aan een woord van Paulus die de onmetelijke maten van die goedertierenheid opnoemt (vgl. Ef. 3:18 e.v.). De breedte van die goedertierenheid omvat die Hem vrezende, ongeacht taal of land of natie. Dat alles staat de ontferming niet in de weg. De goedertierenheid is lang, langer dan het grootste zonden register, langer dan de verste afdwaling.

Zij is diep: tot de hel toe buigt ze zich neer om gebonden te bevrijden.

Zij is hoog; zij klimt tot in de hemel der hemelen en geleidt zondaren tot in de hemel der hemelen.

Zo groot is die ontferming, waarmee de Heere Zijn verlatenen bezoekt! Er staat dat Hij ze met grote ontfermingen vergadert. Daar zit in die woorden de gedachte aan uitgebreide armen.

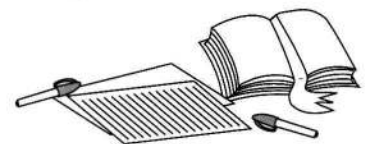
Zoals de vader uit de gelijkenis van de verloren zoon zijn jongen die alles erdoor gebracht had in zijn armen en aan zijn hart drukte, zo wil God Zich over verlaters ontfermen.

Als Hij hen ontmoet in Zijn opzoeken-de liefde om tot hen spreekt, laat Hij

hen zien dat het grote ontfermingen zijn en eeuwige goedertierenheid waarin Hij hen vergadert en tot Zich trekt. En daarom is er nog hoop voor mensen die neerzitten in verlatenheid en er gebukt gaan onder de schuld dat zij God verlaten hebben.

God volvoert Zijn Werk en Hij zal ze met grote ontfermingen vergaderen. Keer op keer!

Ds. A. Baars

VAN DE REDACTIE

Inhoud.

In deze aflevering van ons blad hebben we een meditatie geplaatst van ds. A. Baars over Jesaja.54: 7 en 8. Ds. M.C. Tanis schrijft over het formuliergebed in het avondmaalsformulier. Ds. J.M.J.Kieviet gaat zoals beloofd in op de reactie van ds. J.H. Velema die verscheen in de vorige aflevering van ons blad.. Ds. P. van Zonneveld schrijft opnieuw "een brief aan ouders." Ds. K. Hoefnagel verzorgt de vragenrubriek Ds. P. den Butter schrijft verder over de brief van Paulus aan de Filippenzen.

Ontmoetingsdag Urk

We willen u opnieuw de datum hiervan doorgeven: zaterdag 20 september D.V. Wat de sprekers betreft valt het volgende te melden: 's Morgens ds. A. van Heteren te Urk en ds. P. Roos van Damwoude.'s Middags ds. R. Kok te Sliedrecht Eben-Haëzer en ds. M.A. Kempeneers van Elburg.

Ds. P. van Zonneveld

Het ligt in de bedoeling dat ds. P. van Zonneveld 25 augustus naar München zal gaan om daar de volgende dag in het ziekenhuis aldaar geopereerd te worden. Deze ingreep kan

niet in Nederland plaatsvinden. We hopen van harte dat de Heere de operatie met Zijn zegen zal bekronen zodat er verbetering mag komen in de lichamelijke toestand. Van harte wensen wij hem en zijn vrouw sterkte toe in deze weg. Al alles goed mag gaan hoopt ds. Van Zonneveld dezelfde week weer terug te gaan naar Nederland om verder therapie te volgen.

Werkendam

Wanneer u dit leest zal de bevestiging en intrede van kand. C.P. de Boer reeds hebben plaatsgevonden op woensdag 20 augustus in de 'Mara-natha-kerk', Merwestraat 1 te Werkendam. We hopen daar in het volgende nummer van ons blad op terug te komen. Adres fam. C.P. de Boer Binnengriend 25
4251 DG Werkendam
tel. 0183-678230

Dit blad is een uitgave van de stichting Bewaar het Pand te Meerkerk. Verschijnt eens in de veertien dagen

COMMISSIE VAN REDAKTIE:

Ds. P. den Butter en Ds. A. van Heteren en Ds. J.M.J. Kieviet

ADRES VAN DE REDAKTIE:

Kopie voor het volgende nummer van "Bewaar het Pand" zenden naar:

Ds. A. van Heteren, Vlaak 10,
8321 RV Urk, tel. 0527-688978

ADMINISTRATIE:

P.J. Boers, Bergstoep 46C,
2959 AC Streefkerk.

Telefoon: 0184-669116.

Fax: 084-2220131.

Email: pand@solcon.nl

Girorek. 70.43.50 t.n.v. Stichting Bewaar het Pand te Streefkerk.

Abonnementsprijs € 7,- per jaar.

Abonnementsprijs voor de Verenigde Staten en Canada 6 dollar per jaar.

Advertenties € 0,35 per mm met een kolombreedte van 6 cm.

Bij kontrakt korting.

ISSN nummer: 0166 - 4646

Dit tijdschrift wordt ten behoeve van iedereen die niet op de gebruikelijke manier kan lezen uitgegeven op groot-letter of via de Electronische Postbus. Informatie en opgave: CBB, Christelijk Bibliotheek voor Blinden en Slechtzienden, Postbus 131, 3850 AC Ermelo, tel. 0341-551014.

Ameide

D.V. 26 augustus zal ds. J.H. van Dijk door ds. M. Vlietstra, emeritus predikant te Zeist, bevestigd worden als predikant van de Chr.Geref. Kerk te Ameide., aanvang 15.00 uur. Intrede 's avonds, aanvang 19.00 uur. De diensten zullen gehouden worden in de Ned. Herv. Kerk, Kerkstraat 10 te Ameide.

Tijdelijk adres: Fam. Ds. J.H. van Dijk
Broekseweg 4
4233 CW Ameide
Tel. 0183-603740
Tel. 0183-603557 Privé

Kom Over En Help

De inkomsten van deze stichting zijn over 2002 (2,16 miljoen euro) nage-noeg gelijk gebleven t.o.v. 2001. Een deel van deze inkomsten wordt gevormd door giften in natura. In 2002 is het percentage voor fondsenwerving en uitvoeringskosten uitgekomen op 8,5%. Dit is veel lager dan de norm (25%) die het Centraal Bureau Fondsenwerving (CBF) stelt.

HET FORMULIERGEBED

Voor we het gebed zelf willen bespreken, gaan we in op de aanvaarding en het gebruik van het formuliergebed. Wanneer we ons kerkboek inzien, treffen we bij de formulieren heel wat gebeden aan. Veertien in getal. Ze hebben betrekking op de diensten en het dagelijkse leven. Verrichtingen in het kerkelijk leven, persoonlijk leven en dagen van ziekte. Acht formulieren zijn voor bepaalde gebeurtenissen in de dienst. De algemene gebeden en dan denken we aan de veertien zijn gegeven als leidraad en steun in het gebedsleven. De anderen, te beginnen bij het doopsformulier, zijn gesteld om te komen tot eenheid in het belijden. We mogen dankbaar zijn dat de Reformatoren van het eerste uur met zoveel zorg en ijver deze formulieren aan de kerk van de reformatie hebben geschonken en zo sterk voor de invoering en het gebruik in de eredienst van de gemeente hebben gepleit. Met name als het gaat over de leer en de inhoud van de sacramenten. Hun principiële argumenten hiervoor waren:

a om de gemeente te onderwijzen omtrent de dienst die verricht zal worden.

b Om de eenheid der kerken te doen uitkomen in een gelijke wijze van dienstverrichting.

Dit betekent dat van iedere gedoneerde euro 91,5 cent besteed werd aan de projecten van Kom Over En Help.

GBS-actie voor Roemeense Bijbels: 300.000,- euro

De financiële actie van de Gereformeerde Bijbelstichting (GBS) ten behoeve van Roemeense Bijbels heeft 300.000,- euro opgebracht. Hierdoor kunnen 68.965 Bijbels naar Roemenië worden verspreid.

Verschijningsdatum volgend nr.

Het volgende nummer van ons blad zal D.V. donderdag 11 september verschijnen, dus in verband met de vakantietijd over drie weken. Copy graag binnen de donderdag een week voor de verschijningsdatum. Bij voorbaat hartelijk dank voor uw medewerking.

AvH.

c Om alle willekeur en subjectivisme tegen te gaan en de objectiviteit der kerkelijke handelingen te bewaren

d de gereformeerde formulieren wortelen in de gereformeerde belijdenis.

Na vier eeuwen is de waarde van de formulieren niet verdwenen. Althans zo moet het bij en voor ons zijn. Want het gebruik vindt nog regelmatig plaats. Zo ook het uitspreken van het formuliergebed. Hiertegen is verzet geweest. De felste opposanten waren ds. Jacobus Koelman predikant in 1633-1695 te Sluis in Zeeuws-Vlaanderen en ds. Jodocus van Lodensteyn. Hij stond in Utrecht in de jaren 1620-1677. Het verzet tegen het gebruik van formulieren kwam voort uit het gevoel dat, denkend aan het Avondmaal, het viereen ervan en het lezen van een formulier een innerlijke tegenstrijdigheid was. Ze werden gedreven door vrees voor een geesteloze "sleur- en slenterdienst", zoals zij dat noemden. Ze waren ook tegen het gebruik van formuliergebeden omdat het van buiten geleerde gebedsformules waren, die de persoonlijke omgang met de Heere zouden moeten vervangen. Dit protest op zich mogen we niet naast ons neerleggen. Maar het wil niet zeggen

dat formuliergebed in de samenkomst met de gemeente moet ontbreken. De bekende predikant, zo mag ik het toch wel zien, nl. Alexander Comrie, heeft in 1750, staande te Woubrugge, lezenswaardige dingen geschreven. Hij ging in op de hardnekkige bestrijding van het gebruik van de formuliergebeden bij Doop en Avondmaal. Men beschouwde ze als niet-werkelijke gebeden. Van Comrie lezen we: Ik heb achting voor de bidformulieren voor de Nederlandse Kerken geschikt. Ze zijn klaar en voor de eenvoudigste verstaanbaar, behelzen datgene dat een Christelijke gemeenschap van God naar Zijn wil te bidden heeft, vertonen een rechte verootmoediging, een waarachtig geloof, een vurige worsteling met God, een reine liefde, hoedanigheden die in een recht gebed moeten zijn: waarom ik de inhoud derzelve zo goed ken, dat ik ze dikwerf leze en herleze, mij bij de bediening van Doop en Avondmaal aan dezelve binde en de kinderen het morgenge-

bed en het avondgebed lere. Wanneer we nu denken aan het gebed in het avondmaalsformulier dan wordt dit met een enkele zin ingeleid. Daarin wordt onze afhankelijkheid beleden. Wij brengen de geestelijke gaven niet mee, maar verheffen onze harten tot God opdat dit alles, nl. het werk van Christus voor en in de zondaar, het machtige werk van de Heilige Geest tot mij zal komen. Versterkend het leven des geloofs en de onderlinge band. Dat afsmecken vraagt verootmoediging. Immers aan tafel komen zondaren, maar bezittend het waarachtig geloof, want bijzonder blijkt dit in het vragen om genade. Alles wordt ontvangen door genade alleen. Alles werkt en wordt versterkt door genade alleen. Avondmaalgangers behoren hiervan kennis te hebben en door de jaren heen meer. Wordt dat beseft? Leven predikanten daarbij? Ook voor zichzelf?

Ds. M.C. Tanis.

te blijven in "het christelijke gereformeerde spoor". Laten we zeggen: gefundeerd te blijven op (wat ds. Hendrik de Cock noemde) "de gronden der vaderen". Die gronden zijn geen andere dan de Schrift en de gereformeerde belijdenis. En dat is de belijdenis aangaande Christus voor verloren zondaren. Met de woorden van ds. Velema: "Niets uit ons. Alles uit Hem!" Dat is denk ik een goed startpunt om met elkaar te spreken.

Ds. Velema formuleert de kernvraag als volgt: *"waar plaats je die ellendekennis en hoe functioneert dat?"* Ik sluit me daarbij aan. Hier gaat het inderdaad om. Laten we nu eerst eens even zien naar de tweede vraag van zondag 1 van de HC. Die luidt inderdaad: "Hoeveel stukken zijn u nodig te weten opdat gij in (!) deze troost zalig leven en sterven moogt?" Dus inderdaad niet 'tot de troost' maar 'in de troost'. Maar is ds. Velema het dan niet met me eens dat we eerst tot de troost moeten komen voordat we uit die troost mogen leven? En stemt hij ook niet toe dat met het oog op het komen tot die troost en het leven uit die troost de kennis van de ellende een plaats heeft? Wie door het ontdekkende en ontmaskerende werk van de Heilige Geest de ellende van zijn verloren leven zien gaat, die ontvangt uit die kennis toch geen troost? O jawel, de Heere kan daarin een wonderlijke ondersteuning geven en een verborgen trekking naar de Zaligmaker van zondaren – maar de ellendekennis als zodanig geeft mij geen troost. Ze wil mij leiden tot (!) de troost.

Nu stelt ds. Velema voor om deze zinsnede uit de HC te lezen "los van de verklaring van Ursinus". Ik vraag me echter af: waarom zouden we? Moeten we Ursinus, de opsteller, niet houden voor een betrouwbaar exegeet van de HC? Ik lees in zijn Schatboek, als directe verklaring van deze zelfde zinsnede, het volgende: *"De kennis der ellende is voor onze troost nodig. Niet omdat zij op zichzelf ons troost of een deel van onze troost uitmaakt (op zichzelf verschrikt zij ons immers eer dan dat zij troost), maar (...) de kennis der ellende is noodzakelijk om het verlangen naar vertroosting op te wekken. Derhalve is ze nodig tot onze vertroosting, wel geen oorzaak op zichzelf tot troost, maar een eerste voorwaarde die vervuld moet worden."*

Duidelijk is hoe althans Ursinus die

DE DRIE STUKKEN – EEN REACTIE OP EEN REACTIE (1)

In de vorige aflevering van Bewaar het Pand was een bijdrage van ds. J.H. Velema te Nunspeet opgenomen. Het betrof zijn reactie op de opmerkingen die ik had gemaakt naar aanleiding van de inhoud van een interview in het Amersfoortse classisblad van enkele weken geleden. Ik wil ds. Velema danken voor de hartelijke en sympathieke manier waarop hij dat heeft gedaan. Zoals is toegezegd, volgt nu nog een reactie van mijn hand. Ik hoop dat in een tweetal artikelen te doen. Gedragen door respect voor mijn veel oudere broeder die al zo veel jaren in de dienst mag staan.

Vorbereiding?

Nog steeds gaat het over de 'drie stukken', met name over de verhouding van de kennis van de ellende en van de verlossing. De lezers van ons blad weten dat de aanleiding van mijn serie artikelen is de inhoud van een rede van de hervormde dr. W. Verboom. Deze stelde dat we de orde 'ellende – verlossing – dankbaarheid' uit de Heidelbergse Catechismus (hierna: HC) niet als een chronologisch-bevindelijke belevingsorde moeten verstaan. Ik meen dat veel uitspraken van Luther, Calvijn en Kohlbrugge, maar ook van Ursinus, één van de opstellers van de HC, aan-

tonen dat dit een misverstand is. Misschien moet ik wel zeggen: een misvatting.

Ds. Velema vindt dat er in mijn artikelen elementen zitten die een gevaar van een onbijbelse systematisering opleveren. Zo heb ik bijvoorbeeld niet verdisconteerd dat de HC in antwoord 4 belijdt dat Christus (!) ons de Wet leert in een hoofdsom. Verder leg ik er teveel nadruk op dat de ellendekennis de weg is tot (!) de enige troost, terwijl de HC vraagt naar de stukken die nodig zijn om in (!) deze troost zalig te leven en te sterven. In het verlengde hiervan ligt de opmerking van mijn collega dat de ellendekennis niet zozeer voorbereiding is om tot de troost te komen, maar onderdeel van Christus' heilswerk. Helemaal aan het slot van zijn reactie klinkt nog de waarschuwing voor de klippen, niet alleen van remonstrantisme en verbondsautomatisme, maar ook van het ultra-gereformeerde gevaar dat bepaalde leerstukken systematiseert.

Ik ben ds. Velema dankbaar voor deze opmerkingen. Het geeft mij gelegenheid om mezelf nog eens te toetsen op het bijbelse en confessionele gehalte van mijn opmerkingen. Graag wil ik uitspreken dat ik het uitgangspunt van ds. Velema van harte deel-

zinsnede over het leven en sterven in (!) de enige troost bedoeld heeft: daartoe gebracht in de weg van het komen tot (!) die troost. En daarbij gebruikt de Heere de kennis die ik uit mezelf niet bezit, maar die Gods Geest me bijbrengen moet, namelijk de kennis van mijn zonde en ellende.

Voorbereiding!

Nu slaakt ds. Velema in dit zelfde verband zoiets als een verzuchting. Het is als hij de naam van Ursinus heeft genoemd. *"Ik zou er Olevianus ook wel eens over willen lezen."* Dat is een begrijpelijke reactie. Immers, als opstellers van onze HC worden meestal twee namen genoemd. Niet alleen Zacharias Ursinus, maar ook Caspar Olevianus. Weliswaar wordt de eerstgenoemde doorgaans als de hoofd-opsteller aangemerkt, niettemin heeft waarschijnlijk ook Olevianus een aandeel geleverd aan de HC. En nu zou het natuurlijk kunnen zijn dat we aangaande dit thema in de HC en de bedoeling ervan eerder naar Olevianus moeten luisteren dan naar Ursinus. Het is mogelijk dat met name op dit gedeelte vooral de eerstgenoemde zijn stempel heeft gedrukt, vanuit een wat andere gedachtegang dan zijn collega-opsteller. Nu moet ik zeggen dat van Olevianus – voor zover ik weet – geen commentaar op de HC beschikbaar is. Dus over een rechtstreekse uitleg beschikken we niet. Maar we kennen wel andere geschriften van deze Olevianus, die in Genève nog aan de voeten van Calvijn heeft gezeten. Met name zijn verklaring van de apostolische geloofsbelijdenis is heel bekend geworden. Hetzelfde geldt van zijn geschrift over het wezen van het genadeverbond. Toen ik dezer dagen nog eens wat in één van zijn geschriften las (uitgave: *De vaste grond, Urk 1980*), toen viel het me op dat op veel pagina's de woorden en de uitdrukkingen van onze HC doorklinken. Je merkt het aan alles: hier spreekt een man in wie de theologie van de HC vlees en bloed was. Op veel plaatsen lijkt het wel alsof je aan het lezen bent in een verklaring van de HC. De vorm is ook die van vragen en antwoorden. En zonder dat ik er zo nadrukkelijk naar zocht, werd het me duidelijk: Olevianus geeft ons de sleutel hoe we de HC lezen moeten. Ook op het zo belangrijke punt van de verhouding van ellendekennis en kennis van de verlossing. En daarin is hij niet onduidelijk.

Nu begrijp ik dat ik me in de weergave van zijn gedachten beperken moet. De artikelen in Bewaar het Pand kunnen ook weer niet te lang worden. Maar tegelijkertijd ben ik me bewust van het belang van deze zaak. Wie in het 'christelijke gereformeerde spoor' wenst te gaan, moet niet anders willen dan allereerst een 'gereformeerd' spoor te gaan. En wie zijn er meer gereformeerd, door-en-door, dan deze mannen van de tweede generatie: Ursinus en Olevianus. Die nog geheel hebben gedeeld in de bijbels-frisse ontdekkingen van de Reformatie zelf. En die in eigen persoon nog hebben gestaan in de dreiging van vervolging en verdrukking. Zij moesten het hebben van de Schrift en de Schrift-alleen. Voor een menselijk systeem waren ze niet bereid hun leven te geven. Maar wel voor de zaak van de Heere. Zij waren niet ultragereformeerd maar bijbels-gereformeerd.

Het zijn deze zelfde mensen die in de Schriften de sindsdien bekende drieslag hebben gelezen: ellende – verlossing – dankbaarheid. En ze hebben die aan de kerken van hun dagen en van later dagen doorgegeven. De drieslag die ze niet anders dan bevindelijk-chronologisch hebben bedoeld.

Want, wie het al gedacht mocht hebben, Olevianus spreekt geen andere taal dan zijn br. Ursinus. Ik zou kunnen citeren uit het slotdeel van het genoemde boek (pag. 161vv) waar Olevianus uitvoerig spreekt over de rechtvaardiging door het geloof, die echter plaatsvindt te midden van de beschuldigingen van het geweten. Hij spreekt daar zelfs over het verwachten van de vervloeking van de Wet. Ik wijs u echter op nog een ander boek ('*Van de getuigenissen van het Genadeverbond*', in: *Geschriften van Caspar Olevianus, Den Haag 1963*, m.n. pag. 292vv). Ik volsta nu maar met het citeren van enkele fragmenten. En let u eens op hoe dikwijls het woord 'voorbereiding' of soortgelijke uitdrukking klinkt.

"Het hoorbaar getuigenis is het Woord van het Genadeverbond. Voorts bevat de bediening van het Genadeverbond door het Woord, twee delen. Het ene is de voorbereiding tot geloof, het andere is de prediking der genade (...)." De drieënige God "bedient het Genadeverbond gewoonlijk op zulk een wijze, dat Hij de harten der uitverkorenen naar Zijn eeuwige wijs-

heid voorbereidt, om dit te ontvangen."

"Door het verkondigen van het getuigenis der Wet wordt de mens overtuigd van zonden en van de verdorpenis, die reeds op hem ligt (Rom. 3). (...) Deze waarheid nu veroorzaakt de verschrikkingen van het geweten, die voor de uitverkorenen een zekere voorbereiding zijn tot het geloof. (...) De uitverkorenen (anders namelijk dan de verworpenen, JMJK) komt Hij vóór met liefde en hen uit de duisternis des doods roepende, toont Hij eerst de duisternis en gebruikt het gevoel van die duisternis en verschrikkingen, om de begeerte zich met God te verzoenen in hen te verwekken en om te hongeren en te dorsten naar de gerechtigheid. Nadien komt er de belofte van het Evangelie bij, die een verzadiging in Christus aanbiedt."

"Van deze voorbereiding tot het geloof spreekt Christus in Joh 16: 'De Heilige Geest zal de wereld overtuigen van zonde, omdat zij in Mij niet geloven.' Dit is het begin van de bediening van het Genadeverbond. De Heilige Geest zal de mensen overtuigen dat zij geheel verdorven zijn (...). Het is wel het eigen werk der Wet het geweten voor Gods rechterstoel te roepen en met schrik te verwonden: 'door de Wet is de kennis der zonde', maar het Evangelie kan niet behoorlijk verkondigd worden, of het brengt de mens van de zonde tot de gerechtigheid en van de dood tot het leven over. Daarom is het noodzakelijk dat het Evangelie dit uit de Wet put."

Aldus Olevianus, die tweede opsteller van de HC. Wie zal beweren dat hij een andere taal spreekt dan Ursinus? En wie zal kunnen blijven bij de gedachte dat wij meer licht bezitten over de bedoeling van hun geschrift, de HC, dan zijzelf? Helder blijkt dat deze twee als in één adem spreken. Aan Ursinus geef ik nu het laatste woord: *"Waarom wordt de Wet vóór het Evangelie gepredikt aan de nog niet bekeerden? Opdat zij door de kennis van de zonde en de toorn Gods verschrikt, opgewekt worden om de verlossing te zoeken en voorbereid worden om het Evangelie te horen en zich tot God te bekeren"* (Grote Catechismus, vr. & antw. 149).

Ds. J.M.J. Kieviet

Het is al geruime tijd geleden dat ik voor de laatste keer in ons blad schreef over Paulus' brief aan de Filippenzen. Telkens was er weer iets anders dat om voorrang vroeg, met name op het gebied van de actuele gebeurtenissen op het kerkelijk erf. Intussen ben ik van verschillende kanten benaderd met de vraag of het niet dienstig zou kunnen zijn als ik toch verder zou schrijven over Paulus en de Filippenzen. Omdat ik zelf ook van mening ben dat het onderwijs dat we via deze brief ontvangen inderdaad zeer nuttig is, zal ik aan genoemde suggesties gevolg geven.

Het laatste gedeelte dat aan de orde is geweest sloot af met vers 11 van hoofdstuk 2. In het gedeelte dat door Paulus met dat vers wordt beëindigd, gaat het over de Heere Jezus in zowel Zijn vernedering als verhoging. Paulus geeft daar een korte Christologie. Heeft hij dat gedaan, dan volgt een nieuw gedeelte. Daar pakken we de draad weer op.

Alzo dan, mijn geliefden, gelijk gij te allen tijd gehoorzaam geweest zijt, niet als in mijn tegenwoordigheid alleen, maar veelmeer nu in mijn afwezen, werkt uws zelfs zaligheid met vreze en beven; want het is God Die in u werkt beide het willen en het werken naar Zijn welbehagen (Fil. 2:12,13).

Een nieuw gedeelte. Maar toch, met nauwe aansluiting aan het voorafgaande, zoals blijkt uit de woorden "alzo dan". Laat ik daarom nog even recapituleren wat er in het voorafgaande te lezen staat.

Beginnend bij 1:27 schrijft Paulus over de levenswandel, zoals die de gelovigen betaamt. Een wandel, waardig het Evangelie. Paulus heeft uitgelegd wat hij daaronder verstaat. In 1:27-30 tekent hij de christen dan zoals die zich gedraagt tegenover de wereld, terwijl hij in 2:1-4 dezelfde christen tekent in zijn gedrag tegenover medechristenen. In dat alles dient de christen de Heere Jezus Christus voor ogen te hebben en dient hij Hem als voorbeeld na te volgen. De plicht van de gelovige heeft Paulus dan ook samengevat in de woorden van 2:5: Dat gevoelen zij in u, hetwelk ook in Christus Jezus was.

Na dit alles doet Paulus nogmaals een dringend beroep op en geeft hij een krachtige aansporing aan de Filippenzen om inderdaad zo te wandelen. Dat vinden we dan in het gedeelte dat met vs. 12 begint. We moeten wat we nu gaan overdenken dan ook verstaan in het licht van wat in het voorafgaande is uiteengezet als de taak van de christen.

Geadresseerden

Tot wie zijn deze woorden gericht? Hier moeten we ons wachten voor een misverstand. En dat misverstand is dat we denken dat Paulus hier spreekt tot mensen zonder onderscheid. Zo worden de woorden van de verzen 12 en 13 nog al eens opgevat. Ze worden dan gelezen als een aansporing aan iedereen om zich te bekeren en de Heere te zoeken. En als iemand dat dan gaat doen dan mag hij er op vertrouwen dat de Heere in hem werkt. Maar dat staat er niet. Dat had Paulus ook helemaal niet in gedachten toen deze woorden door hem op papier gezet werden.

We hebben hier geen woord gericht tot alle mensen zonder onderscheid. De aanspraak in vers 12 maakt dat al duidelijk. Paulus spreekt tot 'mijn geliefden'. Daarmee heeft hij een bepaalde categorie mensen op het oog.

'Geliefden' is een speciaal woord dat gebruikt wordt om de kinderen Gods aan te duiden. Het wordt nooit gebruikt van onbekeerden. De liefde, die er in uitgedrukt wordt is dan ook een speciale liefde. Ze zijn geliefd door Paulus. Maar vooral zijn ze geliefd door God.

Dat het zo verstaan dient te worden blijkt uit de brief zelf. Aan wie schrijft Paulus? Aan degenen, die gemeenschap hebben gekregen aan het Evangelie (1:5); aan degenen in wie God het goede werk begonnen is (1:6); aan degenen die deel hebben aan de genade (1:7). Zij zijn de 'geliefden' en tot hen is de aansporing gericht. Maar niet tot mensen in het algemeen.

Zij die niet tot deze categorie behoren en nochtans onder het Evangelie verkeren, worden op andere manieren aangespoord. Tot hen wordt gezegd: Bekeert u en gelooft het Evangelie.

Zoiets als wat Paulus tot de stokbevaarder in Filippi sprak. Laten we dit goed zien opdat we van de aansporing in de tekst die we nu overdenken, niet een verkeerd gebruik maken.

Aansporing

Gaan we de aansporing nader bezien dan ontdekken we dat er drie elementen in zitten. In de eerste plaats is er het centrale bevel: Werkt uws zelfs zaligheid. Dat bevel wordt nader omschreven door twee bijkomende bepalingen. Niet als in mijn tegenwoordigheid alleen, maar veelmeer nu in mijn afwezen. En vervolgens: Met vreze en beven. Tenslotte is er ook nog de troostvolle grond, die Paulus onder de aansporing legt: Want het is God Die in u werkt.... Laten we deze gedeelten stuk voor stuk bezien.

Wat het centrale bevel betreft, Paulus roept ertoe op om de zaligheid te werken. Hij bedoelt, dat dit constant moet gebeuren en niet zo af en toe eens. Het woord 'werkt' zou mogelijk nog beter vertaald kunnen worden met: 'werkt uit'. Het gaat immers niet om het verkrijgen van de zaligheid. De geadresseerden delen al in de zaligheid, die uit genade hun deel geworden is. Waar het Paulus om gaat is dat de verkregen zaligheid uitgewerkt moeten worden. Dat ze daar meer en meer uit zullen leven. En wat hij onder die uitwerking dan verstaat heeft hij in het voorafgaande gedeelte al gezegd.

In de eerste nadere bepaling die hij bij dit bevel geeft, zegt Paulus dat ze dit ten allen tijde moeten doen. Niet alleen in Paulus' aanwezigheid, maar ook tijdens zijn afwezigheid. Waarom benadrukt hij dit?

U zult u herinneren dat er een sterke verbondenheid bestond tussen de apostel en de Filippenzen. Een verbondenheid van twee kanten. Vanwege die verbondenheid hadden de Filippenzen alles voor Paulus over. Ze voorzagen in zijn nooddrift. Ze hadden Epafroditus naar Rome gestuurd om aan Paulus een blijk van hun meeleven te gaan geven. Maar juist door die verbondenheid was het gevaar aanwezig, dat hun gehoorzaamheid aan het Evangelie beïnvloed zou kunnen worden door de aanwezigheid of afwezigheid van Paulus. Is hij bij hen dan herinnert zijn aanwezigheid hen gedurig aan zijn

boodschap, zijn aansporingen, e.d. Toen hij bij hen was, waren ze dan ook ijverig en getrouw.

Maar nu zit Paulus in de gevangenis in Rome. Zullen ze hem in Filippi ooit weer zien? Dat is nog maar de vraag. En zo zou er het gevaar kunnen zijn, dat ze gaan verslappen in het werk en dat er van het uitwerken van hun zaligheid niets terecht komt. Maar dat mag niet. Ze moeten ook nu, nu Paulus afwezig is, ijverig en getrouw zijn. Ja, zelfs nu nog meer dan toen. Het gaat immers niet om verbondenheid aan Paulus, maar om verbondenheid aan de Heere!

Verder wordt gezegd, dat dit uitwerken van hun zaligheid moet geschieden 'met vreze en beving'. Dat wijst op de instelling waarmee ze de aansporing moeten navolgen. Dat Paulus aan deze woorden veel waarde hecht blijkt uit het feit, dat hij ze in het grieks zelfs voorop heeft geplaatst "Met vreze en beving werkt uit.."

Hetzelfde woordpaar vinden we nog een paar maal bij Paulus. Als hij aan de Corinthiërs vertelt hoe hij de eerste keer bij hen kwam en tot hen sprak, dan zegt hij dat dit met vreze en beving was. Wat bedoelt hij? Immers, als het christelijke leven mede hierdoor gekenmerkt dient te worden, dan is het van groot belang dat we nauwkeurig weten wat Paulus ermee bedoelt.

Bedoelt hij de vrees en de angst van iemand, die een misdaad heeft gepleegd en nu angstig om zich heen kijkt om te zien of er niet iemand komt om hem te arresteren? Is het leven van een christen een angstig leven omdat hij altijd reden heeft om te vrezen voor de straf? Of bedoelt Paulus de vrees die voortvloeit uit onzekerheid? Vrees omdat de christen nooit zeker kan zijn van zijn zaligheid, die hij elk ogenblik weer kan

verliezen? Is het leven van een christen dus een leven van voortdurende onzekerheid?

Nee, deze dingen bedoelt Paulus niet. De vrees waar hij op doelt komt voort uit het besef van het grote belang van de zaken die hij aan de orde stelt. Het is geen geringe zaak om dat gevoelen te hebben hetwelk in Christus was... Zeker niet als we daarbij beseffen en ook ondervinden dat in ons vlees geen goed woont.

Ja, het gaat over grote dingen. De wereld om ons heen let op ons. En van die wereld gaat een voortdurende verzoeking uit. De duivel loert op ons en is er voortdurend op uit ons te verstrikken. En aan de andere kant is er de Zaligmaker, die er recht op heeft dat we tot Zijn eer leven en in ons gedrag betonen, dat we van hetzelfde gevoelen zijn als Hij was. Wat een verantwoordelijkheid ligt er op een christen.

Steeds weer is er de vraag: Leef ik niet beneden mijn stand? Leef ik niet tot oneer van Christus? Leef ik niet op zo'n manier dat de wereld de Naam van Christus om mijnentwil kan smaden? Ziet u waar de vrees vandaan komt? Ik ben een zondaar. Het willen is wel bij mij, maar het volbrengen vind ik niet. O, die overgebleven zonde!

Zo zal het uitwerken van onze zaligheid getypeerd worden door vreze en beven.

En dan is er nog de troostvolle grond, die Paulus bij deze aansporing geeft. Want het is God Die in u werkt... Maar de ruimte voor dit artikel is zo ongeveer verbruikt. We zijn dus nog niet klaar met deze belangrijke woorden van de apostel.

ds. P. den Butter

Wie had nu kunnen denken dat de beweldadigde Jakob naar Sichem zou gaan? We zouden gedacht hebben dat hij terstond zou gegaan zijn naar Bethel. Om daar een altaar op te richten. Om daar met zijn twee vrouwen en zijn kinderen dankdienst te houden. Bethel – gewis een huis Gods, de belovende God. Hoe heeft de Heere Zijn belofte waargemaakt! Echter Jakob gaat niet naar Bethel. Och – het is te begrijpen. Zolang op reis geweest, met al de ongemakken daarvan. Sichem een stad, straten, huizen, winkels. Met alles wat het leven veraangenaamt.

Niet lang daarna moet Jakob vluchten, vluchten ter wille van zijn leven. Eens was het voor Ezau, nu voor de Sichemieten.

U weet wat er gebeurd is. Daar is Dina, Jakobs dochter, o dat lieve kind. Vader Jakob, waarom hebt u toch niet naar de wil van de Heere gevraagd, waarom hebt u toch de tent bij Sichem opgeslagen, waarom hebt u uw dochter niet gewaarschuwd voor de gevaren die haar omringden, waarom hebt u uw dochter zo argeeloos die heidense stad laten ingaan? Neen – Dina is niet te verontschuldigen. Zij heeft niet eerst de knieën gebogen om de Heere te vragen of ze Sichem mocht ingaan. Ook haar broers zijn niet te verontschuldigen voor het gruwelijke misbruik van het sacrament van de besnijdenis en voor het vreselijke bloedbad dat zij in Sichem aanrichtten.

De oorzaak lag bij vader Jakob. 't Zou zo vanzelfsprekend geweest zijn als hij terstond met zijn gezin naar Bethel was gegaan.

De Heere zal Jakob op zijn plaats brengen: in Bethel. Want de Heere ijvert voor Zijn eer. Maar dat geschiedt in een verschrikkelijke weg. Jakob vluchteling om zijns levens wil; Dina haar eer kwijt, haar jonge leven verwoest, en haar broers gemene moordenaars.

O vaders en moeders, doe toch niets buiten de Heere om. 't Is zo erg als uw lieve kinderen daarvan de dupe worden.

Kent u de zegeningen die de Heere u gaf; en al die zegeningen, klein en groot, heeft Christus verworven! Rechtens komt ons niets meer toe. Jezus Christus heeft de zegeningen verworven. Al die zegeningen zijn dus enkel genade.

Met die zegeningen gaan we toch niet van de Heere af?

Ds. P.v.Z.

BRIEVEN AAN OUDERS (12)

Vader Jakob heeft rijk mogen delen in de kinderzegen. Van zijn God ontving hij 12 zonen en 1 dochter. Doch ook hij was in zijn vaderschap lang niet volmaakt.

In ons leven wisselen voorspoed en tegenspoed elkaar af. We weten het: in tegenspoed bidden en in voorspoed danken. Wat is het moeilijkst

van die twee? Dat is het laatste. Kijkt u maar naar Jakob. In de Pniëlsnacht gehangen aan de hals van die Man Die met hem worstelde. "Ik laat u niet los tenzij Gij mij zegent"; en "Gij hebt u vorstelijk gedragen". De zon ging Jakob op toen hij uit Pniël ging en Kanaän inging. Natuur en genade stemden overeen.

Opnieuw buigen we ons over een vraag. Ik zal de vraag eerst volledig citeren:

"In Genesis 1: 31 staat: 'En God zag al wat Hij gemaakt had en ziet, het was zeer goed'. In de staat der rechtheid was er een zuivere harmonie tussen Schepper en schepsel. In Genesis 2:16 en 17 staat: 'En de Heere God gebod de mens, zeggende: van alle boom dezès hofs zult gij vrijelijk eten, maar van de boom der kennis des goeds en des kwaads zult gij niet eten, want ten dage als gij daarvan eet zult gij den dooderven'. Kon het eerste mensenpaar in zo'n zuivere staat en toestand verkerende, wel besef hebben van kwaad en dood? Men zou denken, dat was onmogelijk, dat was uitgesloten, want als ze ook maar enigszins inzicht hadden gehad van de allerschrikkelijkste gevolgen, hadden ze nooit van de verboden vrucht gegeten en als er geen verleider geweest was ook niet, of was dit in Gods raad besloten? De zondeval in de engelenwereld en bij de mensen is zo onbegrijpelijk of is het een mysterie? Ik hoop dat u hier wat licht over kunt geven".

Dat laatste willen we proberen; het licht moet van Gods Woord komen door de Heilige Geest. Anders verliezen we ons in menselijke overwegingen en die zijn in zichzelf dwaas.

Wat een vrede en harmonie zal er geweest zijn in de tijd voor onze rampzalige val. Harmonie tussen de Schepper en Zijn maaksel, harmonie tussen mensen onderling en tussen mens en beest. Alles bloeide door de vrede. Dat heerlijke leven bestond nu niet daarin dat de Schepper Zich onderwierp aan de mens, maar dat de mens zich gewillig onderwierp aan zijn Schepper, zijn God. God maakte hem kind en knecht. Het behaagde de Heere om door mensenhanden gediend te worden. En Adam en Eva hebben zich aan die liefdedienst hartelijk verbonden geweten. Hun leven was het doen van Gods wil.

Er waren echter twee gevaren. Het ene gevaar was dat van de verleiding, de verleiding tot het kwaad. Dat gevaar zou niet van Gods kant komen. God verleidt niet tot zonde. Maar God had een tegenstander, satan, een gevallen aartsengel, de

grote verleider, die op slinkse wijze zou proberen de mens in zijn val mee te sleuren.

Het tweede gevaar lag bij de mens. Die kon zich namelijk laten verleiden. Daarom kwam de Heere met een ernstige waarschuwing. En uit die waarschuwing bleek duidelijk dat God niet wilde dat de mens aan de verleiding zou toegeven en God ongehoorzaam zijn. God sprak van de dood en dat moet Adam als een ware dreiging in de oren hebben geklonken. Wat de dood dan ook precies zou inhouden, het zou in ieder geval het einde van de vrede met God betekenen. Het einde van de heerlijkheid die God hem gegeven had!

Men zegt misschien: heeft God de mens dan toch niet goed geschapen? Er was immers de mogelijkheid van een daad van ongehoorzaamheid? Hoe kan God toch zeggen, ook van Adam: zeer goed! Inderdaad heeft de Heere Adam en Eva zeer goed en volmaakt geschapen. Dat kwam onder andere hierin uit dat zij hun God vrijwillig konden dienen, zonder zonde! God had hen geen dode robots gemaakt zonder een eigen wil. Hij had hen zo gemaakt dat ze Hem vrijwillig konden liefhebben en dienen.

Dat behaagt nu de Heere, om gewillig van mensenhanden gediend te worden. In de herschepping maakt Hij immers een van nature afkerig mens-kind ook weer gewillig? 'Uw volk zal zeer gewillig zijn op de dag Uwer heikracht, in heilig sieraad, Psalm 110:3a. Hier in beginsel en straks volkomen is daar die harmonie weer: Heere, wat wilt Gij dat ik doen zal?

Zie, daar komt de verleider al. Hij heeft zich verborgen in een slang, een listig dier. Dat een dier ging spreken had Eva reeds voorzichtig moeten maken. Zij met haar verlicht verstand kon toch nu wel weten dat alleen de mens kon spreken en het dier niet? Maar om wat de slang sprak had ze vooral op haar hoede moeten zijn. Maar ze gaat in gesprek met hem alsof dat de gewoonste zaak van de wereld is. De duivel praat zo op haar in dat ze op den duur alleen maar ziet hoe mooi, aantrekkelijk en verleidelijk die vrucht er uit ziet. Ze wordt daar zo door in beslag genomen, dat ze voor de rest alles vergeet: de vreselijke gevolgen. Ze wil er op dat moment

niet aan denken. Ze wil maar één ding: die vrucht!

Zo gaat dat nu met de zonde. Al ziet hij duidelijk dat bordje 'verboden toegang' aan de deur hangen, hij kan het toch niet laten om even achter die deur te kijken. De begeerte verblindt hem en hij wil niet aan dat bordje denken! O, hij kan dat bordje eigenlijk wel haten! Waarom mag hij daar nu niet naar binnen? Is hij niet oud en wijs genoeg om zelf te beslissen wat goed of slecht voor hem is? Maakt een Ander dat nu voor mij uit, wat ik moet doen of laten?

De zonde is zo zoet, die verboden vrucht ziet er toch zo onweerstaanbaar lekker uit, ik zal en moet die vrucht proeven. Even nergens anders aan denken. Even dat waarschuwingssbord vergeten...

De straf voor de verleider is vreselijk. Een straf zonder pardon. Zijn kop zal vermorzeld worden. Op genade hoeft hij niet te rekenen.

De straf voor Adam en Eva zou ook vreselijk zijn: de zonde heeft vele gevolgen. Maar toch zou er voor de mens nog genade zijn. Wie in verslagenheid en nood zich zou afvragen of er nog een middel zou zijn om aan die welverdiende straf te ontkomen en tot genade komen, zou er tot zijn verwondering en blijdschap achter komen dat het in en om Christus voor de grootste der zondaren nog kan! Om Hem, Die immer staande bleef, is er voor een gevallen zondaar nog hoop!

Veel zaken gaan ons verstand te boven. Maar zelfs de gezaligde met zijn verlicht verstand zal het wonder van Gods verkiezende zondaarsliefde nooit kunnen bevatten. Eeuwig zal hij God er om aanbidden. En zingen zal hij van de vrije gunst, die eeuwig Hem bewoog. Daar zal Zijn volk Hem eeuwig, gewillig dienen. Er zullen geen gevaren meer zijn. De duivel zit achter slot en grendel. En mijn hart is eeuwig ingewonnen door en voor de Heere. Als een vrucht van het werk van de Zoon. Door de Heilige Geest.

Ds. K. Hoefnagel

Samenzang

Thema: 's Nachts sing ick van U een liet

Cd-opname

D.V. zaterdag 6 september 2003

t.b.v. St. Stéphanos

Algehele leiding:
Ds. A.A. Egas, Urk

Appelwoord:
J.W. Akster

Organist: Jan Grootenboer,
Staphorst

Aanvang: 19.30 uur
Toegang: GRATIS

**Bovenkerk
Kampen**

Jacobus Revius
Marnix van
St. Aldegonde
Willem Sluiter

Deze advertentie is mogelijk gemaakt door:

Troost Houtbewerking Staphorst b.v.

SAMENZANG MET CD-OPNAME T.B.V. STÉPHANOS IN BOVENKERK KAMPEN

Op D.V. zaterdag 6 september a.s. zal er in de Bovenkerk te Kampen een samenzangavond gehouden worden t.b.v. stichting Stéphanos. Deze stichting verzorgt zendingswerk in Afrika en verleent hulp aan weeskinderen in Malawi. Er zullen psalmen gezongen worden van diverse dichters uit de 16e en 17e eeuw, zoals Marnix van St. Aldegonde, Jacobus Revius en Willem Sluiter. De samenzang zal begeleid worden door organist Jan Grootenboer uit Staphorst. Hij is oud-leerling van W.H. Zwart, die jarenlang het Hinsz-orgel van de Bovenkerk bespeelde. De algehele leiding zal in handen zijn van ds. A.A. Egas, Chr. Geref. predikant te Urk.

Van de samenzang zal deze avond een cd-opname gemaakt worden, waarvan de opbrengst volledig ten goede zal komen aan Stéphanos. Tevens is er – voor de liefhebbers – de

gelegenheid om bij enkele psalmen de bovenstem te zingen.

De samenzangavond zal aanvangen om 19.30 uur; de toegang is *gratis*. Er zal een collecte gehouden worden t.b.v. Stéphanos. Alle belangstellenden worden hartelijk uitgenodigd deze samenzangavond bij te wonen!

't Boekendal

Winkelcentrum Urkerhard
Nagel 48, 8321 RG Urk

Tel: 0527 - 682110 Fax 0527 - 688668

Boeken & Bijbels
CD's en Bladmuziek
Schoolartikelen
Kadoartikelen
Kopieerservice
Wenskaarten

Verzending door heel Nederland

Voor info bel:

0416 - 692 787
of
0184 - 630 180

**Reformatrice Vereniging van
Ongewild Kinderloze Echtparen**

De Vaste Grond

€3,75

Lesboek voor de
belijdeniscatechisatie

Tweede, verbeterde druk
Door ds. H. Korving te Leerdam

Bestellen via email: hkorving@cgk.nl

Tel.: 0345 510 800